

Obsah 4

Úvod 7

Programová východiska 10

- Komunikace - lidské společenství – jazyk 10
- Člověk v komunikačních vztazích 13
- Mezikulturní komunikace 13
- Výchova ke komunikaci jako úkol lingvodidaktiky 15
- Společenství, ekonomika, jazyky tzv. velkých a tzv. malých národů 16
- Pozice češtiny 18

K historii češtiny v roli jazyka nemateřského 19

- Exkurz do starší historie „češtiny z druhé strany“ 20
 - Klaretovy slovníky 20
 - Přínos Ondřeje Klatovského z Dalmanhorstu 22
 - Šteyerův *Žáček* 28
 - Závěrem k starší historii češtiny v roli jazyka nemateřského 30
- „Čeština z druhé strany“ v polistopadové situaci (ve světle evropské jazykové politiky) 31
 - Období proměny – situace na přirozeném území češtiny 31
 - Polistopadové období češtiny pro cizince - situace v zahraničí 36
 - Přelom tisíciletí – reakce na proměnu 36
 - První léta nového tisíciletí – čeština (jako cizí jazyk) ve společnosti tzv. velkých jazyků 40
 - Učitel češtiny pro cizince, dvě koncepce výuky 45
 - Prognóza dalšího vývoje péče o češtinu v roli jazyka nemateřského 48

Teoretická východiska 49

- Znakový charakter řečové činnosti 49
 - Koncepty jazykového znaku a lingvodidaktika 49
- Komunikace – hra 52
- Ohlas teoretických východisek v lingvodidaktice 56
- Kognitivní lingvistika – významný zdroj pro lingvodidaktiku 60
 - Předmět zkoumání – didaktika cizích jazyků 60
 - Předmět zájmu – kognitivní věda, kognitivní lingvistika 61
 - Budování komunikační kompetence – proces proměny jazykového obrazu světa 62
- Interdisciplinarita lingvodidaktiky 67
- Závěrem k teoretické platformě 69

Řečová komunikace a jazyková výuka 70

- Rodilý a nerodilý uživatel určitého přirozeného jazyka 71
- Záměrné, cílené a řízené rozšiřování vstupní předpokladové báze/vstupních předpokladů komunikace 73

Modelování a výuka cizího jazyka (na materiálu češtiny) 79

- Modelování jako metoda 81
- Typy modelů prvků komunikačního aktu 84
 - Typ modelu podavatele 84
 - Typ modelu příjemce 84
 - Typ modelu směru komunikace 85
 - Typ modelu komunikačních kanálů 85
 - Typ modelu obsahu komunikace 86
 - Typ modelu vyjadřovacích prostředků 89
 - Typ modelu záměrů komunikace 89
 - Typ modelu efektů komunikace 89
 - Typ modelu komunikačního kontextu 90
 - Typ modelu společenské situace 91
 - Model jako artefakt sui generis 92
- Modelování podavatele 93
- Charakteristika složek kompetence učitele češtiny v roli jazyka nematěřského 99
- Modelování příjemce 101
 - Modelování příjemce ve vztahu k věku (se zaměřením na dítě-cizince) 102
 - Předpoklady efektivní výuky dětí-cizinců 105
- Autoevaluace kompetence k integraci dítěte-cizince (výzkumná sonda - ZŠ) 106
 - Oborové reflexe proměny věkové struktury klientů kurzů češtiny pro cizince 108
 - Evropské jazykové portfolio a SERR ve výuce dítěte-cizince 113
 - Integrace dítěte-cizince do preprimárního vzdělávání (výzkumná sonda - MŠ) 117
 - Závěrem k modelování příjemce ve vztahu k věku 125
- Modelování příjemce ve vztahu k rozpětí mezi tzv. výchozím a cílovým jazykem 125
 - Didaktická reflexe rozpětí mezi výchozím a cílovým jazykem 130
 - Modelování příjemce ve vztahu k očekávanému cíli výuky 135
 - Okolnosti dosahování výukových cílů – mluvená podoba jazyka 137
 - Okolnosti dosahování výukových cílů – psaná podoba jazyka 142
 - Výukové cíle tzv. parciálně bilingvních mluvčích 144
 - Závěrem k modelování příjemce ve vztahu k očekávanému cíli výuky 147
 - Modelování příjemce ve vztahu k rozsahu tzv. studijních předpokladů 148

Modelování směru komunikace	149
Modelování komunikačních kanálů	155
Materiálně technické zázemí prezenční výuky	155
Komunikační konzervy jako prostředek budování sociokulturní kompetence	157
Kritéria hodnocení učebnic	161
Zajišťování distanční výuky	165
Závěrem k modelování komunikačních kanálů	170
Modelování obsahu komunikace	171
Modelování tzv. funkčních řečí	174
Ohlas konkurence spisovné a nespisovné češtiny	177
Proměna vstupních souborů sociálních a komunikačních norem	182
Model „jazykových her“ cílového cizího jazyka	184
Modelování prostředků komunikace	187
Modelování záměru komunikace	189
Modelování efektu komunikace	192
Standardizace evaluačních postupů	193
Hodnotitelův přístup k „odchýlkám od normy“	195
Vypovídací hodnota „certifikátů“	197
Diagnostické testy	198
Další možný efekt (nabývání komunikační kompetence v češtině) – výzkumná sonda	200
Modelování komunikačního kontextu	206
Modelování společenské situace	209
Informační rozhraní vytvořeného modelu	210

Slovo závěrem 211

Summary 213

Резюме 216

Rejstřík 219

Literatura 223